

ONZE KERMISSEN.

Oorsprong.

De kermissen in onze streken vinden meestal plaats in september, en duren een tiental dagen, met als hoogtepunt: kermiszondag, -maandag en -donderdag. De tweede zondag is dan koekezondag gevolgd door koekemaandag.

Vandaar dat men de oorsprong van onze kermissen is gaan zoeken in de heidense oogstfeesten die rond dezelfde periode plaats grepen. Achteraf zou men die feesten hebben verkristelijkt. Elders wordt beweerd dat kermis en foren zouden afstammen van het feest der kerkwijding. Denk aan kermis. Maar dat klopt ook niet altijd.

Anderen menen dat hun oorsprong moet worden gezocht in de viering van de beschermheilige van de parochie. Ook dat gaat niet op voor de meeste plaatsen. Het is echter een feit dat vóór W.O.2 elders en op ons dorp een mis integraal deel uitmaakte van de kermis, naast de profane viering, die gepaard ging met kollektief vermaak op het dorp.

Weer elders wordt beweerd, dat de kermissen moeten worden verbonden met de vroegere jaarmarkten. Ook daar zijn getuigen van. En tenslotte een verklaring van meer recente datum. Na de stichting van de Belgische staat, die begon met de revolte van de septemberdagen in 1830, en de collaboratie met Frankrijk, werd van uit Brussel aangedrongen op het organiseren van septemberfeesten. Deze werden aangemoedigd en zelfs opgelegd van hogerhand. Welke die oorsprong ook zij; onze mensen hebben altijd graag gekermist. De schilderijen van Breughel, teniers e.a. schilders uit de 17e eeuw tonen ze ons in kleur en geur. Vreemde bezettingen hebben ze beknot, zelfs willen afschaffen; maar 't is hun nooit gelukt.

Kermissen op Bredene.

Onze grote K. op het dorp begon sinds onheugelijke tijd op de eerste zondag van september en duurde tot en met de tweede zondag. De kleine kermis greep plaats op de eerste en tweede zondag van mei. Later begon die op 1 mei.

Dat was ook zo voor Sas-Slijkens. Het ongeluk met de Oostendse pontschuit, dat in september van 1800 gebeurde, en waarbij tientallen mensen verdronken, vermeldt voor het eerst - naar ons weten - de grote kermis van het Sas.

Daarnaast hadden we op de laatste zondag van april de Sluizekermis. Deze was vroeger zeer bekend voor de paarderenen met gespan. Een velokoers is daar later ook bijgekomen.

De Duinekermis grijpt plaats op de eerste en tweede zondag van juni.

De Nukkerkermis komt eigenlijk van de Sasbrugge en gebeurt op de laatste zondag van juli. Daar wordt dan ook een wijkburgemeester gekozen.

Ook aan de Groenedijk heeft men vroeger gepoogd een wijkkermis te laten doorgaan, maar men heeft het niet kunnen volhouden.

En ten slotte heeft Bredene nog zijn zomercavalcade, die niet ieder jaar, doch telkens in juli uitgaat; en meer bij de toeristische aktie behoort.

De grote kermis van het Dorp.

Deze begon reeds de zaterdag met het bakken van koekebrood. Hoe meer vliegen er in zaten hoe liever we die "koekestuuten" aten. De krenten en rozijnen werden door ons vliegen genoemd. In gans Vlaanderen wordt van die late kermissen gezegd, dat alsdan de laatste vliegen geslacht, gestoofd, of als krenten in het brood werden gebakken. (1)

Met de rest van de bakke, onvoldoende voor nog een brood, werd door moeder een platte "ovekoeke" gebakken, die warm werd opgesmuld. (Die ovekoecken worden tegenwoordig door de bakkers weer gebakken, doch niet van de overschotten). De bakke lukte altijd. Ik heb nooit geweten dat ze ingevallen was, en dus "an den ols gekomn". Maar ook de wafels en de pannekoeken roken tot ver in de straat. Wij mochten eten tot wij onze "bekomste" hadden, tot wij "dikke" waren, met een klinksje kaffie erbij, maar zonder te "kwaanselen". Wij mochten ook een keer proeven van de "druppels" die op tafel stonden. Daar hadden we geen "mesande" van. Maar daar was méér. Het werden rijke tafelen met "korteletten, sosysen, schuttelvlees en espe bij de koekestuuten". Nu geen "swol" of "kazakn met orynk" noch "kerrepap". 't Was "smern en smoeftn gelik de bende van sme:r-op" tot eenieder "ze meug ad". Ieder een deed zijn "buuksje e zielemesse tot er nyks mi by koste; mo zoender te zwyn met 't eetn". Een fles kwam ook op tafel van verdacht gehalte, maar wij kregen slechts "veugelwyn".

Op het marktplein van ons dorp stond de magere kermis. Dat plein is nu ook verdwenen. Doch daar stond het forevolk: de forevint of de foremadam met de "slyngers, Charlewietje en het spekkekraam". Dat was nog wat anders dan ons klein "spekkewienkeltje" bij Wantje. Wij hebben dat in al onze jongensjaren zo geweten, maar 't was ons genoeg. Later is daar nog een schietkraam bijgekomen, een paardemolen, een "velomeuln, de wiege, de schuutn, of toeters", een oliekoekenkraam en ook een blok, waar de sterke mannen hun kracht toonden door met een grote hamer het signaal naar boven te slaan. Hun beloning was een prijsbloempje voor het knoopsgat van hun vest en de bewonderende blikken van de omstanders. Schameteurs of goochelaars kregen we nooit te zien.

Wij kregen wat "drynkgeld" mee van huis. Dat was pasmunt: "kli:n-geld, klutterynghe of kluttergeld: duiten, sings, olve kluutn, kluutn of kartjes". De "poenke" was dus niet groot. Wij konden veel vertier maken en waren gauw "rutte" of platzak.

Maar in het vooruitzicht van de kermis hadden wij weken vooraf naar schroot gezocht. Oud ijzer was nog gemakkelijk te vinden, de oorlog van 1914-18 had er veel achtergelaten. Koper en andere metalen waren eerder zeldzaam en duur, ook lood. Wij verzamelden vodden, beenderen, konijnen- en mollenvellen. Leurders die dat alles opkochten kwamen regelmatig langs met hun hondekar. En zo geraakten wij aan "drynkgeld" voor onze kermis.

(1) Zo vermeldt Prof. Dr. K.C. Peeters in "Eigen aard".

Wie aldus een kleine "poenke" kon vergaren kon ermee een speelgoedrevolver kopen. Wij noemden deze "korkrevolver", omdat het projektieel bestond uit een kurkje met een weinig poeder gevuld.

Anderen kochten een "pistongewertje": dat was een mini-revolver die met behulp van het trekkertje, een opgerold papiertje deed vooruitschuiven. Dit was gevuld met kleine stipjes poeder die dan eventjes knetterden. Bij gebrek aan een revolvertje kochten wij de ipgerolde "klakkertjes", die wij tegen een muur wreven of op de straatkeien. En tenslotte waren er ook de "vierstintjes" te koop, vuur-keitjes, die de bescheiden voorlopers waren van onze voetzoekers. Alles was toch zo aantrekkelijk, en "me sneukelden toch zo geïrn", de pekkoek, de butterspekken, de kafiespek, de menth, de zuugstok, de syropeboln op e stok, de rekkels, de Brugsche achtn, het kalysjoet, de totjes en de makrongs op papier. Deze laatsten moesten wij aan de achterkant met speeksel of water brochtigen om ze los te krijgen.

Daar was ook het steken van de "slyngers". Wijzelf deden die draaien draaien, vanop een verhoogje? Wij waren met vijf jongens, en als de belle "kalyng" zei voor het einde van het toertje, kroop een van ons om de beurt naar beneden voor een gratis toertje.

Als alles "vertykeld" was, en wij moe gelopen en gedrenteld, dropen wij af naar huis om nog wat te "schojen" aan vader, maar 't was gewoonlijk een "syffla" tegen ons oren.

En wee als wij te lang op de markt hadden getreuzeld. Dan dreigden wij "d'hulle van de pot te kriegen".

En dan was er ook nog de familie die over kwam. Vóór het eten of na de noen kwamen tanten en nonkels, kozijntjes en nichtjes, afgezakt, allen "op z'n avenante uitgedost". Na de noen de noen werd een hoazetuksje" gedaan met het hoofd op de rug van de stoel, en heel de bende trok dan naar de markt. Als de familie niet al te "profytelik" was, viert er voor ons nog wat van af.

Tussen W.O.1 en W.O.2 was de grote keris op ons dorp de grote gebeurtenis van het jaar. Iedereen bleef toen thuis, of kwam naar huis om er te vieren.

Wij hebben het allemaal meegemaakt: "de mastklemmienge, het touwtrekn, het riengstekn, zakloopen, appeltje-knap, de viepit, ballo-smieto, valiezekoers, puudekoers, potattekoers, en ook het hammebeen begraven. De velokoers kwam er natuurlijk bij.

Daarnaast werd de behendigheid getoetst in de volkasporten als: de boltra. De buldersklb was gevestigd bij Amédée Vansteenkiste. Wij hebben er dikwijls de kloefen mogen terugplaatsen, die die de spelers er afwierpen met de schijfbol.

In hetzelfde lokaal was de boogschuttersgilde Sint Sebastiaan gevestigd. Zij hadden een tijdje hun gooiperse in de bijk achter de huidige bibliotheek.

Wij hebben er twee zswijzen van overgehouden: "den oppergooi schieten", wat echter tegenwoordig het topheid van domheid betekent. En dan: "vele pielen op ze boge en", wat wil zeggen: over vele mogelijkheden beschikken.

De stamerees vaarden er het beste mee. Daar werd gespeeld op de toptafel, met de "veugelpiek", op de biljart, trou-madam en het kaartspel. Dit kaartspel werd zeer druk beoefend, met "bie-en, wiesten afgewisseld kleurwiesten, solen, manielen, hertejagen, éérentwintig, piekezot jagen en broek-van-'t gat. De eenzamen troosten zich met "de koarten uut te leggen" of patience te spelen. Of lagen deur 't veister te kyken no't kermesvolk, de opkomers die in slierten ofkwaamn".

Het prijskaarten werd nok druk beoefend.

Waar een klein zaaltje lag achter de herberg, stond een draai-orgel. Maar in de cafees werd gedanst op de tonen van een trek-orgel. En als de "voois" een beetje bekend voorkwam, dan trachten wij een beetje mee te zingen of te neuriën. Maar een volk van zangers zijn wij nooit geweest, zoals de Engelsen en de Duitsers. Wie daar nog niet van overtuigd is, hoeft maar naar de mis te gaan, waar een pastoor geduldig de maat slaat...

Het walsen kreeg toen nog overal de voorrang. Tegen het dansen werd alhier nog-tevergeefs- van op de preekstoel gedonderd, tot in 1944. Bij de bevrijding mocht dat dansen ogenschijnlijk wel.

Het hoeft niet verzwagen dat het bier bij tonnen werd gedronken. Voor W.O.1 waren mannen soms vergezeld van hun vrouw. Dat was voor sommige vrouwen een uitzonderlijk voorrecht. Het koppel zat dan aan een klein tafeltje en de echtgenoot vroeg één glas bier. Dan mocht zijn vrouw daarvan een teugsje drinken.

In de patronaatzaal werd een toneelvoorstelling gegeven door een lokale groep. Die voorstellingen werden altijd "'t Concert" genoemd.

Karel Clybouw.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

BOEKENNIEUWS.

We vernemen dat het onlangs verschenen boek van de hand van ons lid Raymond BORREY, "OOSTENDE - DOVER - FOLKESTONE" uitgeput is. Dit slechts enkele weken na verschijnen en dit ondanks het niet te koop stellen in de boekhandel. Raymond, proviciat !.

We bespreken het boek in een volgende ROEPSTEEN.

Het boek "Beerne, Oedelem en St.Joris", door ons lid Freddy Muylaaert, was reeds totaal opgenomen bij voorintekening. Gelukkig beschikt de bibliotheek van de Heemkring Ter Cuere over een eksemplaar.

"We bespreken het boek, evenals de onlangs verschenen boeken, "Oostkust van toen" en "Westkust van toen", geschreven door ons lid Georges Devent, in een volgende ROEPSTEEN.

LIEF EN LEED.

=====

Geboorte.

Peter MYLLE, zoon van Franky en Erna Desopper en kleinzoon van George DESOPPER, beheerder van de heemkring. Geboren op 27 oktober 1982.

Aan de ouders en de grootouders onze gelukwensen.

Gouden bruiloft.

Het echtpaar Leon BORIES - Amelie DEVOS vierden op 4 september 1982 hun GOUDEN BRUILOFT.

Aan het echtpaar, lid van onze kring, onze hartelijkste gelukwensen en nog vele jaren samen in gezondheid.

Overlijdens.

Alfons CAUHENBERGH, Wilrijk, lid van de heemkring, op 5 september 1982.

Madeleine DEFEVER, stichtend lid van de heemkring.

August METSU, op 22 november 1982, vader van ons lid gemeenteraadslid Roland Metsu.

Aan de beproefde families onze deelneming.

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

INITIATIEKURSUS BOEKBINDEN.

Op 7 november 1982 greep de zevende las van de huidige cyclus plaats. Eind april - mei volgend jaar zal er een zitting gewijd worden aan het "winterwerk thuis". Dit wil zeggen bespreken van de resultaten. Datum en uur wordt ten gepaste tijde medegedeeld in ROEPSTEEN.

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

KRONIEK.

=====

ZONNEWIJZER TURKEYENHOF.

Op de voorgevel van het Turkeyenhof prijkt sinds onlangs een ZONNEWIJZER. Deze zonnwijzer werd ontworpen, vervaardigd, geplaatst, afgeregeld en geschonken aan de heemkring

door onze goede confrater Jean-Baptist DREESSEN, secretaris van onze zustervereniging DE PLATE. Jan is, naast lid van onze kring, van roeping navigator en zeeman van beroep.

Dat een zonnwijzer niet slechts een plank is met een nagen waarop men min of meer het uur kan aflezen, doch een nauwkeurig, wetenschappelijk verantwoord, instrument wordt U duidelijk na het lezen van de gebruiksaanwijzingen opgesteld door Jan. De tekst zal in de onmiddellijke nabijheid van de zonnwijzer opgehangen worden. Het zal eveneens gepubliceerd worden in een volgend nummer van ROEPSTEEN.

Niet alleen heeft Jan het instrument gemaakt doch hij heeft het tevens kunstig versierd, wat nog eens bewijst dat waar de wil is de weg niet ontbreekt.

Jan, onze dank voor deze aanwinst.

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

LEKTURAMA

=====

JONGENS VAN ONS DORP, door Karel CLYBOUW.

Uitgeverij Vonksteen, Langemark, 1981.

157 bladzijden, geïllustreerd, gebonden, stoffen boekband.
795 fr.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

In zeventien hoofdstukken heeft de auteur, lid van onze heemkring, een merkwuurdig verzameling volkskundig materiaal met betrekking tot spelen, kinderliederen, rijmen, spreuken en gebruiken samengebracht.

Deze volkskundige gegevens hebben uitsluitend betrekking op ons Bredene en zijn de neerslag van tientallen jaren heemkundig werk in het "veld".

Het boek is verlicht met pentekeningen van Raymond Mahieu en Camiel Geselle, enkele etsen van de kunstenaar Roland Devolder, en 21 foto's. Het bevat tevens twee foto's van aquarellen van de hand van oud-schoolhoofd Pol Velter, "Kerkstraat met de oude linden" en "De Dorpskerk". Twee enige tijdsdocumenten.

Het voorwoord werd geschreven door onze Ere-voorzitter Richard "Dicky" Verbanck.

(x) "Jongens van ons Dorp" vult een leemte aan in onze "Brediana", dat sinds vele jaren bestond. Deze leemte is nu kundig gevuld.

(X): Bredenia.